

Nr. 2 (30)/ FEBRUARIE 2023

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

ROMÂNIA, 25 de ani sub regimul Ceașescu, până în 1989

Ec. Ioan CHIVARI¹

Cel ce vă vorbește azi a avut șansa de a fi contemporan cu trei etape istorice.

Fiecare etapă istorică are o dimensiune temporală bine definită și este în mod categoric delimitată de granițele unor întâmplări și evenimente cu caracter fundamental în evoluția națiunii noastre.

Posibilitatea de a te naște și a trăi într-una din aceste epoci ține de firescul uman, de venire pe lume și chiar de propriul destin.

M-am născut (în 1945) la finalul epocii în care România încă mai era guvernată de un monarh. Am intrat în adolescență odată cu zorii epocii socialiste-comuniste și, de mai bine de trei decenii, îmi continui cursul vieții în era Post Revoluție.

Destinul vieții mele mi-a oferit posibilitatea să fiu și să cunosc îndeaproape multe din suferințele și coborâșurile societății românești în ansamblu. Evident că prin natura funcțiilor pe care le-am

avut în toată această perioadă (elev, profesor, primar, președinte de Consiliu Agricol Zona Oradea, director la Administrația Finanțelor Publice a Comunelor Oradea, vicepreședinte al Corpului Experților Contabili, Filiala Bihor), am participat la numeroase acte de decizie cu caracter local, județean, național și la multe evenimente cu caracter istoric:

¹ Fiu al satului Livada de Bihor. Expunere la SIMPOZIONUL: ROMÂNIA MODERNĂ DE LA PROECT LA MATERIALIZARE (1859-1989) 15 februarie 2013 – Restaurant Ciuperca, Oradea

- hotărâri ale Consiliului Local, în calitate de primar și consilier local;
- hotărâri ale Consiliului Județean, în calitate de consilier județean;
- hotărâri ale Congreselor Partidului Comunist Român, în calitate de participant.

La trei decenii după sfârșitul regimului comunist, constat că se lasă așteptate și ne lipsesc din literatura consacrată acelor vremuri multe zone ale realității de zi cu zi din perioada cea mai controversată a istoriei noastre, 1945-1989.

Mulți dintre cei care s-au născut după anul 1989 au o imagine incompletă sau deformată despre cum s-a trăit în regimul comunist, despre viața de atunci a părinților și bunicilor lor, iar cei care au apucat aceste vremuri compară și se întreabă mereu, fără succes, când au trăit mai bine, atunci sau acum.

Simpozionul de azi îl consider important în istorie, deoarece ne readuce în memorie sau chiar ne determină să înțelegem mai bine trepte de timp și întâmplări din viața personală sau colectivă pe care nu ar trebui să le lăsăm acoperite de colbul uitării.

Să nu uităm să le spunem copiilor și nepoților noștri că în perioada analizată s-au construit următoarele:

- fabrici de automobile la Craiova, Pitești, București;
- fabrica de construcții locomotive la Craiova;
- fabrica de camioane la Brașov;
- fabrica de tractoare la Brașov;
- fabrica de vagoane la Arad și Caracal;
- fabrici de tramvaie la Timișoara și București;
- fabrica de autobuze de la București;
- combine siderurgice la Galați, Reșița, Iași, Hunedoara;
- fabrica de avioane la Băcău, Craiova;
- fabrici de macarale;
- fabrici de ciment, mase plastice, ulei, zahăr și mobilă;
- fabrici de conserve, textile, fibre sintetice, mobilă;

S-au construit grădinițe, școli, stadioane, baraje, spitale, case de cultură, Canalul Dunărea- Marea Neagră care era pe locul 3 în Europa, metroul București, șoseaua Transfăgărășan.

Casa Poporului atunci, azi Palatul Parlamentului este cea mai mare construcție din lume, unde 90% mobilier a fost realizat la Combinatul de prelucrare a lemnului din Oradea.

Pământul era în totalitate al românilor și al României, și țara nu avea datorii, dimpotrivă avea de recuperat bani din investițiile făcute din Europa și în lume.

În anul 1945, populația care locuia în orașele patriei era de 14,8% din totalul populației României, iar în 1989 era de peste 50%.

Pentru a putea oferi o viziune cât mai realistă a eforturilor financiare ale statului în perioada analizată, doresc să enumăr câteva din investițiile mai importante construite în județul Bihor:

1. Fabrica "Înfrățirea" din Oradea, în anul 1989 avea 7.000 de salariați la care se adaugă și fabrica "Satelitul" din Beiuș. Retribuția a crescut de la 503 lei, în anul 1951, la 5.500 de lei, în anul 1990. Precizez că întreprinderea a construit un liceu cu o capacitate de 1.000 de elevi și un cămin de zi pentru 130 de copii ai salariaților. Menționez că fabrica exporta produse în 60 de țări ale lumii.

2. Combinatul de prelucrare a lemnului construit în anul 1969, la care lucrau 10.000 de salariați, specialiști și muncitori ai Bihorului, care au realizat majoritatea mobilei din Palatul Parlamentului și din Palatul Cotroceni.

3. Întreprinderea de accesorii pentru mijloace de transport la care lucrau peste 6.000 de salariați.

4. Întreprinderea "Mecanica" din Oradea pentru dotarea agriculturii cu mașini agricole care avea 3.500 de salariați.

5. Întreprinderea "Alumina" din Oradea avea 3.500 angajați.

6. Au fost construite, în acea perioadă, următoarele platforme industriale:

- la Beiuș – fabrica "Înfrățirea", având 1.200 salariați;
- la Aleșd – Combinatul de lianți și azbociment;
- la Pădurea Neagră - fabrica de sticlă;
- la Marghita – fabrica de piese de schimb și fabrica de mobilă;
- la Salonta- fabrica de salam de Sibiu, recunoscută în țară.

- 7.Întreprinderea materialelor de construcții, în 1971;
- 8.Întreprinderea județeană de producție industrială și prestări servicii;
- 9.S-au construit lacuri de acumulare a apei la Remeți, Tileag, Lugaș;
- 10.S-au modernizat 1.000 km de drumuri naționale, județene și comunale;
- 11.Fabrica de blănuri "1 Mai" din Oradea;
- 12.Întreprinderea de confecții Oradea construită în 1959, în care lucrau 4.000 persoane;
- 13.Întreprinderea de tricotaje "Miorița" din Oradea în care lucrau 1.000 de salariați;
- 14.Întreprinderea "Solidaritatea" Oradea avea 32 de salariați, în anul 1945, iar în 1989 lucrau 5.000 persoane;
- 15.Întreprinderea de încălțăminte "Crișul" din Oradea la care lucrau 3.000 de salariați;
- 16.Fabrica de încălțăminte "Arta" din Oradea;
- 17.Fabrica de zahăr din Oradea;
- 18.Silvicultura județului Bihor avea 753.500 de ha fond forestier, reprezentând 25,60 % din suprafața jud. Bihor.

Îmi pun o întrebare: Oare ar fi fost în stare cele două războaie mondiale să distrugă aceste obiective, cum au fost defrișate „pașnic” după '89?

Doresc să fac următoarea precizare: în 1945, populația județului Bihor era de 546.700 locuitori, din care, potrivit cifrelor comunicate de statistici, 46% erau analfabeți, iar în 1989, învățământul obligatoriu era de 10 clase și era gratuit, analfabetismul era nesemnificativ, izolat.

În perioada analizată, în satul Livada și în comuna Nojorid, totul curgea firesc, cu oameni, copii care umpleau ulițele cu viață, când mergeau la muncă, la biserică, sau pe la rude și prieteni.

Satul își producea cele necesare traiului, iar surplusul îl duceau la oraș să îl vândă. Sănătatea era asigurată la dispensarele comunale, iar doctorii făceau de gardă și în timpul nopții. Nu mai vorbesc de școală. Existau învățători și profesori care îi controlau pe elevi și acasă cum își fac lecțiile. În comună aveam librărie, frizerie, brutărie, apă potabilă, strand cu apă termală, poștă, bibliotecă comună, de unde copiii împrumutau cărți. Nu era rai, dar viața curgea liniștit, într-un ritm firesc și trainic.

Nimeni nu ducea lipsă de lucru și reușeau aproape toți să își acopere nevoile cu ce se producea sau se vindea în sat la Cooperația de Consum. Acum, nu că e rău, ba chiar, din contră zic unii...

Dar se întâmplă un fel de moarte lentă a oamenilor cu tot cu casele și amintirile lor la un loc. Nu mai e nimic din ce a fost și nu se întrevede nimic din ce o să fie. Flăcăii și fetele au lăsat traiul de la țară, au plecat în pribegie prin alte zări și țări, de unde își postează disperat fericirea dezrădăcinată pe Facebook, în speranța deșartă că vor alina dorul celor rămași acasă.

Îmi aduc aminte și acum cu multă plăcere de modul cum erau organizate de preot marile sărbători religioase în care și eu eram implicat. La Bobotează umblam cu Iordanul, la Crăciun cu Viflaimul. Nu pot să uit că tăiatul porcului era o sărbătoare de familie extinsă, în prajma Crăciunului, la care, seara, veneau colindători. Aș avea multe de spus, dar mă opresc aici, deschizând posibilitatea unei reflecții mature și în cunoaștere exactă a perioadei.

Nu pot însă, să nu scot în evidență câteva din obiectivele construite în acea perioadă în comuna Nojorid:

- complex de creștere și îngrășare a tineretului bovin
- 9 hale pentru creșterea păsărilor în satul Leș
- o întreprindere sericicolă pentru creșterea viermilor de mătase în satul Leș
- o întreprindere pentru creșterea puietului de pește pe bază de apă termală în satul Livada
- școli în Livada, Șauaieu, Păușa, grădinițe în Livada și Leș
- Biserica în satul Livada
- 100 de apartamente pentru profesori, medici , ingineri și muncitori în satele Nojorid, Livada și

Apateu

- spații comerciale de alimentație publică în toate satele comunei
- poștă în Nojorid
- farmacie în Nojorid
- dispensare medicale în Nojorid și Livada
- am construit Centrul Civic din Nojorid pe un teren mlăștinos și viran
- am pus în funcțiune o sondă cu apă termală
- s-a introdus încălzirea centrală în școli, grădinițe și locuințe

- am început și punerea în funcțiune a sondei de apă termală din Nojorid. Regret că persoanele care au urmat la conducerea comunei nu au continuat lucrările la punerea în funcțiune a sondei termale din Nojorid la întreaga capacitate.

Aș încheia expunerea mea cu un citat din marele bărbat Petru Țuțea despre perioada analizată (1965-1989) și conducătorul din acea perioadă: "Când voi muri eu după mine rămâne un singur mare naționalist în care să credeți: Ceaușescu. Nu știu cât de comunist e el, dar ține cu nația asta să știți de la mine. Țăsta e român adevărat, ăsta ține cu noi. Ați văzut, domnule, era mai mare naționalist ca mine și l-au omorât înaintea mea. Ceaușescu a condus timp de 24 de ani. Nu se poate spune că era bine pe vremea lui, dar puțini știu cum era România înaintea lui. A scos România din Evul Mediu, de la lumina lumânării, la lumina electrică, de la carul cu boi, la întreprinderea producătoare de automobile, camioane, tractoare, locomotive, avioane. Nu știu dacă, păstrând proporțiile, există performanțe asemănătoare în istorie. În perioada analizată s-au ridicat școli, spitale, diguri, baraje, hidrocentrale, căi ferate, aeroporturi, baze militare subterane, lucrări hidroelectrice portuare, flote de avioane, vapoare, irigații pe mii de ha, poduri impresionante ba chiar și autostrăzi. În 24 de ani amărâți a plătit datoriile, s-a dublat populația urbană."

Vă mulțumesc pentru răbdarea pe care ați avut-o și sunt convins că aveți multe de adăgat și de întrebat.

